

לפתוח

את

המייצרים!

לא קל לשבת בימים אלה בכנסת. הלב מושך דרומה, אל בנייני הממלאים את הנגב, ביניהם כל חברי מימים עברו, ורובם של הבוחרים ששלחו אותי לכנסת. כמה פעמים, במשך השבוע, התגנב לליבי הפיתוי: אולי כדאי להסתלק מן הכנסת, להצטרף לאחת היחידות? אך התבונה אומרת כי דחוק בימים אלה, יותר מאשר בכל עת אחרת מאז היבחתי, מקומי בכנסת. כי שם חייב אני לאמר את אשר הטילו עלי הבוחרים לאמר. איך עומדת הכנסת במבחן ימים אלה?

מבחינה אחת, היא עלתה לרמה גבוהה יותר. האחריות מעיקה כמעט על כולם. אין צחוק, אין התבדחויות במזנון. בעת שידור החדשות מתקבצים החיכים, כמו כל שאר האזרחים, מסביב המקלט הגדול. רבים מהם חושבים על יקיריהם, המשרתים אי-שם. חוץ מכמה הרפתקנים, שניסו לצבור הון גם בימים אלה, היתה הכנסת אחראית מאד. בלט בכך במיוחד מנחם בגין.

אך ככל שהיתה הכנסת אחראית, כן היתה עקרה. בוויכוח המדיני מלפני שבוע, כאשר היה נידמה כי הנהיגה עומדת לפרוץ המלחמה, חזרו כולם איש על דברי רעהו. שום מחשבה חדשה לא נולדה בחיכוח זה. לא היה הבדל ניכר בין מה שנאמר בכנסת לבין מה שנאמר ברחוב. ולא היה שום הבדל בין דברי בגין וחזן ממפ"ם.

יזמו הגדול של יעקב כץ

אין פירוש הדבר שלא היה רגע של הומור. היה רגע שהזכיר את הטכניקה של שקספיר, שהכניס תמיד, בשיא המתיחות של הדראמה, סצנה היתולית להפגת המתח.

במדינה

דעות

למנוע

את

הבלתי-נמנע

כאשר היה הכל מונח על כפות המאזניים, הופיעה בהארץ מודעה שקראה: „נגד מלחמה“ היתה חתומה עליה תנועת העולם ה-ז — כוח חדש.

היה זה גילוייהדעת הראשון — אך לא היחיד ברוח זו. גם אורי דיוויס פירסם קריאה דומה, וגם הצייר דני קרוון עשה זאת.

אבל כל אלה החזירו לעומת גילוייהדעת שחולק בשקט אל עשרות כתבי-החוץ אשר התרכזו בישראל, ונשלח אל גדולי ה-ז.

למנוע מרחיידמים. „ברגע האחרון,“ נאמר בקריאה זו, „לפני שהמלחמה תגרוף את עמי האזור, אנו שוחרי-שלום ערבים ויהודים, אורחי מדינת ישראל, מפנים את הקריאה הזאת אל בעלי הרצון הטוב באזורנו ובעולם כולו, להשמיע את קולם למען השלום והתבונה האנושית.

„אנו משוכנעים כי רק הסדר של שלום יבטיח פתרון צודק לבעיות האזור.

„היום, על סף מלחמה שלישית באזורנו, אנו קוראים ליהודים ולערבים לזכור כי בני עמינו חיו בעבר, ויוכלו לחיות בעתיד, כבני משפחה אחת. אל לנו ברגעים של מתיחות לשכוח, כי מלחמה פירושה דם מ-שני הצדדים. ואנו קוראים לשוחרי-השלום במרחב ובעולם כולו לפעול למניעת מרחיידמים. אנו תפילה כי התבונה והשאיפה ל-שלום יגברו.“

קיבלו את הקריאה הזאת: האפיפיור, מו-כיר האו"ם או תאנט, הנשיא לינדון ג'ונסון, ראש ממשלת ברית-המועצות אלכסיי קר-

על הקריאה. היא כללה, לפי סדר האל"ף בי"ת:

ח"כ אורי אבנרי, סופר הארץ עמוס אילון, המשורר פאוזי אל-אסמר, מנהל בית-הספר הנוצרי-אורתודוקסי בחיפה שוקרי אל-ח'און, המשורר רושדי אל-מאדי, הסטודנט מחמוד אל-מפרע, הרקדנית נועה אשכול (בתו של ראשי-הממשלה), פרופסור יוסף אשרמן, מ"ר פסור יהושע ברהלל, קצין המיבחה סאמי ג'ראסי מנצרת, הסוחר מישל ג'ריס מחיפה, ראש עיריית שפרעם ג'בור ג'בור, פרופסור י.ק. גוגנהיים, דיקן הפקולטה למשפטים ב-ירושלים פרופסור שלו גוסר, מייסדת ה-תנועה הישראלית לשיתוף יהודי-ערבי נינה דינור, פרופסור ג. האז, פרופסור הגו חיים הימן מהטכניון, דיקן למדעי הרוח באוני-ברסיטה העברית פרופסור צבי ורבלובסקי, חבר מועצת העיר נצרת חליל חורי, ארכי-בשוף הגליל מונסיניור ג'ורג' חכים, מרצה בית-הספר למינהל ופיננסים באוניברסיטת תל-אביב דב יזרעאלי, מנכ"ל היכ"ל שלמה ויז"ר איגוד בתי-הכנסיות משה א. יפה. מנ-הל בית הלל רבי ד"ר יעקב כהן, ראש מע-רכת העולם הזה שלום כהן, עורך אל-איתחאד סליבה כמוס, פרופסור ישעיהו ל-י-בוביק, אחמד מצארוה, פרופסור יונתן מגנס, סופר הארץ עטאללה מנצור, הסטודנט דרוויש נאצר, פרופסור ארנסט עקיבא סימון, ד"ר שרה סמילנסקי, פרופסור ללימודי ה-איסלאם מאיר פלסנר, פרופסור ק. פרנק שטיין, העיתונאי ויקטור ציגלמן, סופר ה-שוואה ק. צטניק, מנהיג אל-ארד לשעבר מנצור קרדוש, פרופסור האנס קרייטלר, ד"ר ג'ורג' תמרין.

נעדרו שמות נציגיה הערביים והיהודיים של מפ"ם. ח"כ יעקב חזן הכריז בתחילה, באוזני דינור, שנטלה על עצמה את פירסום הקריאה, כי קריאה זו נראית לו בהחלט. אולם הוא העביר את הטיפול לידי המזכיר המדיני של המפלגה, וזה העבירו לעסקן ה-

האי טיראן בפתח המפרץ, כפי שצולם מן האוויר — כשבדקע נראים הרי סעודיה

גיבור הרגע הזה היה יעקב כץ, איש פועלי-אגודת-ישראל. זה היה ביום השלישי, אחרי גמר הוויכוח המדיני, לפני דברי הסיכום של לוי אשכול. הכל ציפו להכרזה הרתי-גורל. ראשי-הממשלה דחה את בואו בשעה וחצי. היו שסברו שיבא עימו הכרזת-מלחמה. המתיחות היתה קיצונית. אותו זמן התנהל באולם ויכוח שיגרתני על משרד-הדתות. סרבתי לקחת חלק בוויכוח זה באותו יום, כי פשוט לא יכולתי לחשוב על נושא זה, כאשר נחתך גורלם של בני-אדם לחיים או למות. גם רוב הנואמים האחרים ויתרו על רשות-הדיבור. אבל היו"ר, קדיש לוז, לא רצה לסגור את הישיבה. הוא רצה להפגין כי הכנסת מנהלת את עבודתה כרגיל. הוא קרא לנואם האחרון שהיה רשום ברשימה — כץ.

ערביסטי יעקב איתן. זה הצהיר, כי הוא מוכן „לתת שמות של ערבים מצויינים, בתנאי שאי-אלה מבין החותמים יורחקו מן הרשי-מה.“ התנאי, כמובן, נדחה, והקריאה יצאה ל-דרכה — ביטוי לחיפוש הנואש של שוחרי-השלום בישראל אחר משהו שימנע את מה שנראה לכולם כבלתי-נמנע.

סיגין, ראש ממשלת בריטניה הארולד וילסון, הנשיא דה-גול, מרשאל טיטו, אינדירה גאנדי, מאו טסה טונג, ד"ר ראלף באנץ, לורד בר-טראנד ראסל, ז'אן-פול סארטר, מארטין לוי-תר קינג, פייר מנדס-פראנס והסנאטור רוברט קנדי. **התנאי של העסקן.** מרשימה לא פחות, בקנה-מידה ישראלי, היתה רשימת החותמים